

society. The policy is one of factors of forming of the law, but not its source. Its legislative providing turns it into regulation of public life. The law acts as the integrative basis of society, creates its corresponding relations. At democracy participants of the political relations are on an equal communication. In temporary measurement the law arises before policy, but has the political nature as is the normative form of approval of will and interests of big social groups. The law is the most efficient regulator of the social relations necessary for the state and society. The law is supported by the state, support and provides it. Between policy and law there are distinctions and differences which objectively staticize problems of their ratio, even with existence of mutually exclusive treatments over time. The law without policy in modern conditions does not exist. The policy is deprived of legal justification and the justification is doubtful in respect of legality, illegitimacy and humanity. Science-based policy is always based on morals and law. In the conditions of the developed civil society the laws adopted by parliament have legal character and are executive and judicial branches of the power, obligatory for accomplishment. Civil society influences providing the effective ratio of policy, the law and the legislation, determination of the state policy. The state policy acts as one of aspects of interrelation of the law and policy. The supremacy of law enshrined in the Constitution of Ukraine means rule of law over policy and demands carrying out political activity through implementation of the law. Domination of the law over policy – the immutable principle of democracy which purchases the expression in legal policy. Legal policy in the democratic constitutional state consists in ensuring service of the law to political goals.

Keywords: law, policy, relationship, interference, interaction, conflict, consensus, state, state policy, supremacy of law, legal policy.

УДК 342:316.285(477)

О. В. БАТАНОВ,
доктор юридичних наук

КОНФЛІКТИ ТА ПРОТИРІЧЧЯ У МЕХАНІЗМІ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Статтю присвячено дослідженню проблем конфліктності взаємовідносин громадянського суспільства та державної влади. Розглянуто сутнісні та змістовні характеристики конфліктів та протиріч у процесі взаємодії громадянського суспільства та держави, визначено їх роль у контексті стабільності конституційного ладу і розвитку конституціоналізму в Україні. Проаналізовано основні причини виникнення конфліктів та протиріч у процесах функціонування державної влади в умовах формування громадянського суспільства.

Ключові слова: громадянське суспільство, державна влада, конституційний конфлікт, конституційний лад.

Батанов А. В. Конфликты и противоречия в механизме взаимодействия гражданского общества и государства в современной Украине

Статья посвящена исследованию проблем конфликтности взаимоотношений гражданского общества и государственной власти. Рассмотрены сущностные и содержательные характеристики конфликтов и противоречий в процессе взаимодействия гражданского общества и государства, определены их роль в контексте ста-

більності конституційного строя и развития конституционализма в Украине. Проанализированы основные причины возникновения конфликтов и противоречий в процессах функционирования государственной власти в условиях формирования гражданского общества.

Ключевые слова: гражданское общество, государственная власть, конституционный конфликт, конституционный строй.

Batanov O. V. Conflicts and contradictions in the mechanism of interaction between civil society and the state in modern Ukraine

The article investigates the problem of conflict relations of civil society and public authorities. Are considered essential and substantial characteristics of conflicts and contradictions in the process of interaction between civil society and the state, defined by their role in the context of the stability of the constitutional system and the development of constitutionalism in Ukraine. Analyzed the root causes of conflicts and contradictions in the functioning of the government in terms of formation of civil society.

Keywords: civil society, the government, the constitutional conflict, the constitutional system.

Сучасна Україна перебуває на черговому витку модернізації політичної системи суспільства. Сучасні інновації та ініціативи у сфері державної влади та формування громадянського суспільства об'єктивно повинні бути спрямовані на пошук адекватних відповідей на системні протиріччя і конфлікти, породжені як у рамках радянської політичної системи, так і в перші десятиліття незалежності України.

За роки становлення суверенної державності України питання про вирішення подібних протиріч і конфліктів часом доволі актуалізувалися. І самі суб'єкти конституційних правовідносин, і теоретики конституційного права не мали необхідного досвіду у вирішенні проблем такого характеру. Це пояснюється насамперед тим, що радянська ідеологія не визнавала навіть можливості існування конфліктів у «розвиненому соціалістичному суспільстві». Вважалося, що державно-правові конфлікти виключаються самим суспільним ладом. Водночас конфлікти існували завжди, і радянська державно-правова практика, як правило, не використовувала демократичних методів вирішення конфліктів, віддаючи перевагу насильницьким формам ліквідації виникаючих протиріч. Така державна політика продемонструвала свою помилковість подіями 1989–1991 рр., коли влада вже не могла подолати ту колосальну кількість конфліктів, назрілих навколо неї і в ній самій, привівши до того, що сама влада зі стабілізуючого суспільно-політичного чинника, перетворилася на дестабілізуючий, фактор нестабільності. Без перебільшення можна стверджувати, що цілковите ігнорування зарубіжного та вітчизняного досвіду розв'язання конституційних конфліктів і протиріч у процесі взаємовідносин громадянського суспільства і держави стало першопричиною як Помаранчевої революції 2004 р., так і, особливо, Революції гідності 2013–2014 рр.

Слід констатувати, що спроби розв'язати подібні протиріччя і запобігти породжуваним ними конфліктним ситуаціям конституційного характеру у період підготовки і прийняття чинної Конституції України призвели до того, що глобальні конституційні перетворення середини 90-х років минулого сто-

ліття не тільки не нівелювали старих, а й породили значну кількість нових конституційних протиріч, більшість з яких не тільки зачепили засади конституційного ладу України, а й створили певні передумови для порушення його цілісності, насамперед в аспекті взаємовідносин громадянського суспільства і держави. Істотно посилила ситуацію модернізація конституційної матерії у 2004 та 2010 рр., що дає змогу експертам у галузі конституційного права не тільки вказувати на протиріччя Конституції, а й взагалі говорити про конфліктогенність Основного Закону та конституційної реформи, тобто їх здатність детермінувати соціально-політичні конфлікти і суперечності між громадянським суспільством і державою.

Водночас, слід визнати, що сама постановка в конституційній доктрині проблеми аномалій, прогалин, дефектів і конфліктів у конституційному праві й правовій системі в цілому є свідченням того, що ми позбулися необґрунтованих надій і ілюзорних очікувань, пов'язаних із самою наявністю такого політико-правового явища – нехай навіть унікального – як Конституція і конституційне законодавство. Конституцію необхідно сприймати у всіх її реальних, а не ідеалізованих якостях, які відображають глибоку суперечливість її онтологічних, а відповідно і нормативно-правових характеристик. У світлі досягнень сучасного конституціоналізму очевидним є той факт, що ефективність конституційного регулювання, ступінь реальності проголошуваних Конституцією демократичних цінностей та принципів багато в чому визначається глибиною її проникнення в природу соціальних конфліктів і протиріч сучасного громадянського суспільства і держави.

Важливо враховувати, що Конституція – за всієї космополітичності даного поняття і самого по собі терміна – є конкретно-історичним, соціокультурним і вже в цьому сенсі завжди – національно-специфічним явищем. У цьому сенсі на перший план висувається дослідження Конституції як документа, що увібрав у себе все різноманіття соціальних протиріч в умовах політичних та економічних перетворень і покликано конституційно-правовими засобами сприяти – як реально діючий правовий акт, що діє з метою вирішення відповідних протиріч. Історія конституційного розвитку багатьох держав підтверджує той незаперечний факт, що конституція, в силу самої сутності даного явища, є політико-правовим відображенням і породженням соціальних протиріч суспільства в їх історичному розвитку².

Порушуючи питання щодо конфліктності у системі конституційного ладу та протиріччя між громадянським суспільством і державою, ми насамперед ведемо мову про те, що в юридичній науці прийнято називати порушенням правонаступництва, або континуїтету, тобто безперервності державно-правового розвитку. правонаступність насамперед означає забезпечення стійкості основ правової системи в процесі її розвитку. Проблема континуїтету виникає при зміні політичного режиму в державі під час соціальної революції, при виникненні нових держав або припиненні їх існування, при територіальних змінах у державі тощо. Тим самим підтримуються головні параметри еволюційного державно-правового процесу, що не міняють системи влади та її конституційні інститути, основи конституційного ладу і законодавства.

Конституційний розвиток більшості держав світу має циклічний характер. Україна у своїй конституційній історії також зазнала кілька циклів розвитку, які, як правило, супроводжувалися або катастрофічними переходами від однієї моделі політичної системи до іншої, або черговою конституційною, або політичною кризою. Тому згадка про правонаступництво і її так звані «розриви» в аспекті конституційного права пов'язана виключно з його провідною роллю в побудові й функціонуванні правової системи. Її «перерви», «розриви» пов'язані або з формуванням нової влади, або з докорінним реформуванням конституції та законодавства.

У зв'язку з цим питання про те, що є першопричиною нестійкості конституційного розвитку політичної системи України, є досить цікавим у доктринально-пізнавальному сенсі і, на жаль, злободенним з огляду на сучасну конституційну ситуацію в Україні.

Вагому, хоча далеко не детермінуючу, роль у такій нестійкості конституційного розвитку України відіграють системні протиріччя і конфлікти, що існують у механізмі взаємовідносин громадянського суспільства і держави. Причому йдеться не тільки і не стільки про можливі суперечності Конституції як документа, що володіє найвищою юридичною силою, а про реалістичність конституційних положень, їх реалізованість та фактичну складову, тобто про те, що прийнято називати фактичною конституцією.

Можливо, саме тому серед основних чинників, що руйнують основи конституційного ладу або становлять потенційну небезпеку для нього, дослідники відзначають не тільки наявність суперечностей та прогалин у нормативно-правових актах різного рівня, а й недоліки механізму реалізації прийнятих нормативних правових і правозастосовних актів, а також відповідальності за їх невиконання; відсутність ефективного механізму притягнення до відповідальності органів державної влади, посадових осіб за дії, що порушують засади конституційного ладу або становлять потенційну небезпеку їх порушення; антиконституційні цілі діяльності громадських об'єднань; зростання злочинності, системне проникнення організованої злочинності у публічно-владні структури; політичний, національний, релігійний екстремізм і тероризм як вищі форми їх прояву; економічне розшарування населення, відсутність соціального партнерства між державною владою і громадянським суспільством тощо.

Бурхливі й суперечливі події нашого життя з усією очевидністю ілюструють роль Конституції як його правового фундаменту. І зрозуміло, чому вищим обов'язком усіх органів і посадових осіб державної влади є дотримання духу і букви Конституції. Поряд з тим треба усвідомлювати, що виконання Конституції – складний і тривалий процес, з безліччю учасників.

Дії державних і громадських організацій, підприємств та установ у руслі Конституції означають дотримання правових умов. Насамперед йдеться про правильне розуміння конституційних ідей, принципів, правильне тлумачення норм Конституції, пряме застосування конституційних норм не час від часу, а систематично, повсякденно, не шукаючи їх компенсації в підзаконних актах. Необхідні як чітка функціонально-орієнтована діяльність органів усіх гілок

державної влади, усіх ланок державного апарату, спрямована на вирішення господарсько-економічних, соціально-культурних та інших завдань, так і встановлення ділових взаємовідносин законодавчої, виконавчої та судової влади. Тим самим реалізація конституційних положень сприяє ефективності й високому авторитетові державної влади, запобігає державним, політичним, міжнаціональним конфліктам, нарешті, забезпечує стабільність у суспільстві.

Слід зазначити, що існують певні відмінності між конституційними протиріччями і конфліктами. Їх доцільно розглядати як причину і наслідок. Протиріччя найчастіше мають статичний характер і зводяться, як правило, до певних колізій, невідповідностей, неузгоджень і різночтань у конституційній регламентації суспільних відносин, абстрактності й неконкретності конституційних формулювань і приписів тощо. Не випадково саме суперечності між нормами в конституційному праві називають конституційними колізіями, наслідком яких можуть бути конституційні конфлікти і кризи, небажані для будь-якої влади⁸. Тобто протиріччя – це ще не конфлікт, а свого роду мінлива рівновага протилежностей, яка потенційно містить можливість переходу в конфліктний стан. Водночас факт наявності будь-якого протиріччя є фундаментальною ознакою конфлікту⁴.

Конфлікт, будучи наслідком подібних протиріч і колізій у конституційній матерії, має функціонально-динамічний характер. Не випадково в науковій літературі, під конфліктом розуміється «специфічний спосіб взаємодії двох і більше систем або компонентів однієї системи у процесі їх спільного функціонування, який породжується ресурсно-комунікаційними протиріччями між ними, розвиває ці протиріччя до рівня протиборства, вирішує виниклі суперечності кризовим або безкризовим шляхом і породжує нові протиріччя»⁷. Конфлікт є такою ж характеристикою системи, як і цілісність, взаємозалежність елементів, структурність, ієрархічність. Його динаміка значною мірою залежить від стратегії поведінки його учасників (співробітництво, суперництво, компроміс, поступливість, уникання)⁶.

Найчастіше як конституційні суперечності, так і конституційні конфлікти мають яскраво виражений політичний характер або є тісно пов'язаними з політикою. Традиційно подібні політичні протиріччя і конфлікти визначаються дослідниками як різновид соціальних протиріч і конфліктів, ядром яких є проблема публічної влади. Саме конфлікти влади або конфлікти з владою цілком справедливо відносять до найбільш важких конфліктів. Орієнтація на публічну владу імпліцитно припускає зіткнення і розв'язання протиріччя чи конфлікту за допомогою панування однієї сторони колізійного відношення над іншою. Публічна влада в суспільстві є свого роду центром соціального тяжіння.

Доречно в даному зв'язку підкреслити: в конституціях цілого ряду держав закріплено принцип непорушності влади і непорушності конституційного ладу. Частини третя і четверта ст. 5 Конституції України свідчать: «Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами. Ніхто не може узурпувати державну владу». Такі діяння караються законом, і насамперед відповідно до КК України.

Суспільно-політична практика дає іншу картину. Це і незабезпечення повноважень органу публічної влади матеріальними та іншими ресурсами, зловживання повноваженнями або обмеження деяких повноважень органу, втручання в діяльність, блокування діяльності органу, фактичне привласнення чужих повноважень, перебудова системно-владних відносин, незаконне припинення діяльності, створення паралельних, часто неконституційних, нелегальних структур, заборона і розпуск органу, відкрите протиборство.

Функціональний поділ державної влади на три гілки, настільки швидко сприйнятий вітчизняною конституційною доктриною і практикою останніх десятиліть, не повинен породжувати ілюзію щодо наявності протиріч тільки у межах цієї системи координат. Відповідні органи державної влади дійсно перебувають на очах у всіх. Тим часом державна влада є лише одним з елементів держави, яка являє собою складну соціальну систему. Вона складається з таких елементів, як влада, громадяни, територія й кордони, законодавство, бюджет, податки, функції та компетенція, офіційне представництво в світовому співтоваристві тощо. Ці елементи синергетично взаємопов'язані між собою і перебувають у вельми рухомому співвідношенні.

Тому існує відособлена група протиріч і конфліктів, яку можна визначити як системні конституційні протиріччя і конфлікти, причиною виникнення більшості з них, які на першій погляд являють собою колізію функцій і компетенцій окремих органів публічної влади чи просте зіткнення інтересів партій та їх об'єднань, груп впливу, громадських об'єднань, стає не тільки характер політичної системи, що має прояв у особливостях її організації, а й сама конфігурація всього конституційного ладу насамперед засад взаємодії громадянського суспільства та державної влади. Такі конфлікти найчастіше породжують питання не про завоювання або узурпацію влади, не про зміну суб'єкта публічної влади, а, скоріше, про зміну засад організації політичної системи або навіть засад конституційного ладу.

Ось чому, говорячи про суперечності й конфлікти в процесі взаємовідносин громадянського суспільства і держави, слід враховувати, що це насамперед юридичні протиріччя і конфлікти, що виникають у сфері конституційного права. Їх особливостями, як і більшості юридичних конфліктів, є зв'язаність конфлікту правовими відносинами, наявність правових ознак суб'єктів та об'єктів конфлікту, можливість розв'язання правовими методами, галузева визначеність, наявність юридичних наслідків, можливість застосування примусових заходів процесі вирішення, наявність спеціальної юридичної процедури дозволу тощо⁵.

Водночас конституційні суперечності й конфлікти між громадянським суспільством та державою мають специфічні характеристики. Адже їх учасниками є народ, територіальні громади, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, громадські об'єднання, політичні партії, опозиція. Об'єктами і предметами, з приводу яких виникає конфлікт, є права та вольності людини, суверенітет, територія, публічна влада, функції та компетенція органів публічної влади. Тому наявність системних конституційних протиріч і конфліктів загрожує існуванню конституційного ладу в цілому. З іншого боку, цей фактор виявляє те істотне протиріччя, яке є джерелом конституційного

розвитку суспільства та його систем (політичної, економічної, духовної тощо), насамперед, політичної системи.

Політичні системи поділяються на два основних типи: демократичні та недемократичні. Демократичні системи, як правило, відкрито визнають конфлікт інтересів у боротьбі за владу, за участь у ній з метою утвердження власної інтерпретації та більш повної реалізації спільної для всіх системи цінностей справедливості і свободи. Політична свобода розуміється як ідеал «правового громадянського стану», що містить елементи свободи, рівності, самостійності. Моральна дійсність політичної системи, історично здійснювана як вільне самовизначення індивідів до системи, містить у собі в якості цілей та цінностей суверенітет, рівність прав та вольностей, справедливість, утверджує тотожність моральності і політики.

Недемократичні системи заперечують конфлікт інтересів і розглядають суспільство як цілісну систему на рівні його сутності. Суспільні протиріччя розглядаються як визначеність історичної фази розвитку суспільства. Однак нестабільність інститутів і структур, гострота конфліктних ситуацій і криза влади, яка породжується ними, характеризується як іманентна властивість політичних систем, що функціонують у недемократичних країнах³.

Тому системні протиріччя і конфлікти між громадянським суспільством і державою можуть мати і системоутворюючий характер, якщо вони продукують форми, що сприяють їх виникненню і стійкості їх перебігу. Іноді вони можуть виконувати і позитивну функцію. Негативним фактором може бути відсутність конституційно передбачених механізмів їх уникнення і подолання, небажання гасити такі протиріччя і шукати шляхи виходу з конфлікту, його свідоме розпалювання. Безперечно, у цьому виявляється негативна функція конфлікту.

Виходячи з цього, під системними конституційними конфліктами слід розуміти гостру форму відкритого протистояння в політико-правовій взаємодії пріоритетних суб'єктів конституційно-правових відносин (народ, держава, органи державної влади, територіальні громади), що виражаються в їх діях (бездіяльності) щодо найвищих конституційних цінностей (людське життя, свобода, права людини, влада, суверенітет), їх визнання, гарантування, захисту тощо. Як правило, причиною таких конфліктів є істотні суперечності в системі конституційного ладу в результаті взаємовідносин громадянського суспільства і держави.

Мабуть, найголовніше протиріччя в системі конституційного ладу України полягає в тому, що в Конституції України, з одного боку, закріплені доволі високий рівень конституційних прав і свобод людини і громадянина, з другого – визначена в ній система організації публічної влади не спроможна забезпечити і гарантувати більшість із цих прав. Розв'язання цієї суперечності, безперечно, має знаходити своє втілення не в звуженні прав та вольностей, а в зміні організації публічної влади, її послідовної демократизації.

Саме існування даного протиріччя, сутність якого полягає переважно в «розриві» між конституційно проголошеною системою прав і свобод та практикою їх реалізації, є причиною більшості конфліктів у системі конституцій-

ного ладу сучасної України. Насамперед йдеться про конфліктність відносин у системі координат «людина – громадянське суспільство – держава», тобто конституційно-правових відносин, що характеризують передусім, людський і політичний вимір засад конституційного ладу.

Така конфронтація людини, громадянського суспільства і держави – один з основних системних конфліктів, що виникає в процесі інституціоналізації конституційного ладу, структурування політичної системи та найбільш значущих інститутів громадянського суспільства, що свідчать про демократизм Конституції України: державна влада, функціонує на принципах її поділу на законодавчу, виконавчу і судову (ст. 6), визнання і гарантування місцевого самоврядування (ст. 7), визнання і дія принципу верховенства права (ст. 8), політичний плюралізм, свобода політичної діяльності та багатопартійність (ст. 15, 36–37) тощо, а також інших систем (економічної, соціальної, духовної), в основі яких – ідеологічне різноманіття і заборона цезури (ст. 15), соціальна спрямованість економіки, рівність усіх суб'єктів права власності перед законом (ст. 13) і свобода підприємницької діяльності (ст. 42) тощо.

Найчастіше протиріччя і конфлікти в процесі конституційних взаємовідносин громадянського суспільства і держави породжують стереотипи конституційної неслухняності або супроводжуються такими формами патології конституційної поведінки і негативної конституційно-правової активності, як конституційний цинізм, конституційний нігілізм, конституційний скепсис, конституційний інфантилізм тощо. Такого роду аномалії у конституційному праві ще мають стати предметом ретельної уваги у конституційній доктрині. Носіями подібної негативної «конституційної енергії» можуть бути як окремі громадяни, так і посадові особи держави.

Наслідком цього може стати не тільки конституційна криза, а й повне відчуження громадян від влади або її окремих інститутів, що, з одного боку, загрожує руйнуванням засад конституційного ладу і державності, а з другого – здатністю породити зворотну реакцію, «запустивши» в дію конституційний інститут «народного захисту» конституційного ладу. Підставою його легального застосування є реальна і масштабна загроза стабільності влади та її інститутів, правам і свободам людини і громадянина, коли інших засобів вже немає. Події Революції гідності є тому вагомим доказом.

Знову процитуємо частини третю і четверту ст. 5 Конституції України, згідно з якими: «Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами. Ніхто не може узурпувати державну владу». Адже дані норми перебувають у прямому зв'язку з частиною другою цієї статті Конституції, згідно з якою: «Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ», отже, їх можна і слід трактувати і як інститут «народного самозахисту». Події Помаранчевої революції і Революції гідності в Україні, як і інших «оксамитових» революцій, показали силу народного обурення.

Зміна, відповідно, може мати як еволюційний, так і революційний характер, часто пов'язаний не тільки з перестановкою або кардинальною зміною

політично пануючих еліт або серйозними змінами в конституційному законодавстві. Насамперед йдеться про зміну світогляду і стереотипів конституційної поведінки всіх суб'єктів конституційних правовідносин, їх переорієнтації на фундаментальні конституційні цінності, передусім – права та свободи людини, верховенство права, формування на їх основі конституційної культури та конституційної правосвідомості, відсутність яких руйнує цілісну матерію конституційного ладу і сучасного конституціоналізму.

По суті, перед суспільством і державою постає завдання формувати, розвивати, зміцнювати те, що Р. С. Байніязов називає конституційним духом суспільства. Без нього не приживеться жодна конституція. Бо він є духовним джерелом конституційного облаштування, розвитку, функціонування державності, прищеплення громадяниніві конституційно-юридичних прагнень¹.

Розуміння політико-правової природи протиріч і конфліктів між громадянським суспільством та державою, їх понятійна, сутнісна, змістовна та видова характеристика несе особливе навантаження і означає не просто фіксацію юридичного та фактичного стану конституційного ладу, а також політичної, соціальної та інших систем суспільства, а й є ключовою умовою стабілізації всіх конституційно-правових явищ і процесів.

Конституційна практика, яка ґрунтується на спрощеному розумінні протиріч і конфліктів між громадянським суспільством і державою, наприклад, їх зведення до базових складових політичної системи суспільства, створює умови для виникнення подібних протиріч і деструктивного перебігу відповідних конфліктів. Навпаки, політичні режими, які прагнуть до виявлення існуючих протиріч і конфліктів у системі конституційного ладу і легітимачії їх через створення посередницьких структур, які забезпечують простір політичної свободи, створюють стабілізуючі передумови позитивного розвитку існуючої політичної системи та громадянського суспільства.

1. Байніязов Р. С. Правосознание и правовой менталитет в России: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теория и история права и государства; история правовых учений». – Саратов, 2006. – 53 с. **2. Бондарь Н. С.** Конституционные пробелы и конфликты как отражение социальных противоречий: в контексте практики Конституционного Суда РФ // Экономический вестник Ростовского государственного университета. Тегга Economicus. – 2010. – Т. 8. – № 1. – С. 70–79. **3. Васецкий А. А.** Системные конфликты в процессе становления современной политической системы России: Автореф. дис. ... д-ра полит. наук: спец. 23.00.02 «Политические институты, этнополитическая конфликтология, национальные и политические процессы и технологии (политические науки)». – СПб., 2008. – 43 с. **4. Єзеров А.** Конституційний конфлікт як феномен та процес в Україні: монографія. – Одеса: Юрид. літ, 2008. – 240 с. **5. Ішмуратов А. Т., С. В. Бобровник.** Конфліктологія юридична // Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (гол. редкол.) [та ін.]. – К.: Укр. енцикл., 1998–2004. – Т. 3: К–М. – 2001. – С. 336–337. **6. Казміренко В. П.** Конфлікт // Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (гол. редкол.) [та ін.]. – К.: Укр. енцикл., 1998–2004. – Т. 3: К–М. – 2001. – С. 335. **7. Новосельцев В. И.** Системный анализ: современные концепции. – Воронеж: Кварта, 2001. – 360 с. **8. Шульженко Ю. Л.** Конституционные коллизии // Юридическая энциклопедия / Отв. ред. Б. Н. Топорнин. – М.: Юрист, 2001. – 447 с.

Batanov O. V. Conflicts and contradictions in the mechanism of interaction between civil society and the state in modern Ukraine

The article investigates the problem of conflict relations of civil society and public authorities. Are considered essential and substantial characteristics of conflicts and contradictions in the process of interaction between civil society and the state, defined by their role in the context of the stability of the constitutional system and the development of constitutionalism in Ukraine.

The constitutional contradictions and conflicts between civil society and the state have specific characteristics. After all, their members are people, local communities, government agencies and local government bodies, public associations, political parties and the opposition. Object and subject, about which there is a conflict, there is human rights and freedom, sovereignty, territory, public authority, functions and competence of public authorities. Therefore, the presence of systemic constitutional contradictions and conflicts threatens the existence of the constitutional system as a whole. On the other hand, this factor reveals that a substantial controversy, which is the source of constitutional development of society and its system (political, economic, spiritual, etc.) primarily political system.

When systemic constitutional conflict by understanding the acute form of open confrontation in the political and legal cooperation priority subjects of constitutional and legal relations (nation, state, state authorities, local communities), expressed in their actions (inaction) relative to the highest constitutional values (human life, liberty, human rights, power, sovereignty), their recognition, ensure protection. Typically, the cause of such conflicts is essential contradictions in the system of constitutional order as a result of the relationship of civil society and the state.

Analyzed the root causes of conflicts and contradictions in the functioning of the government in terms of formation of civil society.

Keywords: *civil society, the government, the constitutional conflict, the constitutional system.*

УДК 342.9

П. Д. ПЕТРЕНКО,
кандидат юридичних наук

**СУТНІСТЬ ВИКОНАВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

У статті уточнено поняття державного управління, виконавчої діяльності; встановлено їх співвідношення та на цій підставі визначено сутність виконавчої діяльності державних органів та окреслено місце і значення виконавчої діяльності як частини компетенції органів виконавчої влади в сучасних умовах.

Ключові слова: *виконавча діяльність, державне управління, виконавча влада, органи виконавчої влади.*

Петренко П. Д. Сущность исполнительной деятельности государственных органов в современных условиях

В статье уточнено понятие государственного управления, исполнительной деятельности; установлено их соотношение и на этом основании определено сущность исполнительной деятельности государственных органов и очерчены место и значение исполнительной деятельности как части компетенции органов исполнительной власти в современных условиях.